

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

Мурасакі
СІКІБУ

■

ПОВІСТЬ ПРО ҐЕНДЗІ
КНИГА ІІІ

Харків
«ФОЛІО»
2022

ВЕЧІРНІЙ ТУМАН

Головні персонажі:

Гендзі,

50 років

Югірі,

Удайсьо, 29 років, — син Гендзі й Аої

Оціба,

принцеса з Першої лінії, Друга принцеса,
дочка імператора Судзаку, вдова Касівагі

Кумої-но карі,

31 рік, дочка міністра у відставці (То-но цюдзьо), дружина Югірі

Імператор-монах,

імператор Судзаку, старший брат Гендзі, батько Другої
і Третьої принцес

Ханацірусато,

пані Східних покоїв, колишня кохана Гендзі

Мурасакі,

пані Весняних покоїв, дружина Гендзі

Нього Кокіден,

дочка міністра у відставці (То-но цюдзьо),
наложниця імператора Рейдзея

Куродо-но сьосьо,

син міністра у відставці (То-но цюдзьо), молодший брат Касівагі

То-найсі-но суке,

дочка Кореміцу, кохана Югірі

Югірі, який завжди славився своєю доброчесністю і порядністю, останнім часом приділяв особливу увагу принцесі з Першої лінії¹. Часто буваючи у неї, він, про людське око,

¹ Тобто Оцібі, Другій принцесі, дружині покійного Касівагі.

робив це, наче в пам'ять про друга. Однак у глибині душі він не збирався на цьому зупинятися, і з кожним днем та місяцем його почуття до неї зростало, аж поки нарешті не стало нездоланною пристрастю. Мати принцеси дуже раділа його чуйному ставленню до дочки, бо його постійні відвідини розвіювали смуток і заспокоювали душу. Від самого початку Югірі утримувався від зізнань у своїх ніжних почуттях, бо соромився несподівано про це заговорити і сподівався, що з плином часу, переконавшись в його вірності, вона йому повністю довірятиме. Тож поки що Югірі використовував будь-яку нагоду, щоб якомога більше дізнатися про її зовнішність та ставлення до нього. Адже він ще ніколи раніше безпосередньо з нею не спілкувався.

А тим часом, поки Югірі роздумував, коли і як відкрити принцесі свою душу та побачити її реакцію, її мати несподівано — мабуть, не без втручання злих духів — занедужала й переїхала кудись в Оно¹, де мала свій будинок. Вона сподівалася, що поважний монах Ріссі, який здавна допомагав їй виганяти злих духів, але дав обітницю не спускатися вниз із гірського монастиря, все-таки зможе відвідати її, оскільки її оселя містилася біля підніжжя гори. Югірі подбав про карету і прислав передовий ескорт для переїзду матері принцеси в Оно, тоді як рідні брати покійного Касівагі, заклопотані своїми власними справами, не мали часу й подумати про неї. Молодший брат Кобай спочатку зацікавився принцесою і навіть натякав на свої почуття, але, несподівано отримавши відкоша, розчарувався і перестав бувати на Першій лінії. І тільки Югірі поведився набагато розумніше і, завбачливо не виявляючи своїх намірів, непомітно зближувався з нею. Почувши про те, що мати принцеси готується до заклинального обряду, він щедро винагородив монахів та подарував їм святковий білий одяг. А сама хвора навіть не мала сили, щоб

¹ Оно — місцевість в провінції Ямато, недалеко від гори Хіей, тепер — один з районів Кіото.

листовно подякувати йому за це. «Пан Удайсьо¹ така високоповажна людина, що образиться, якщо йому напише хтось із нас», — занепокоїлися її служниці. Тож довелося писати відповідь самій принцесі. Хоча лист, написаний надзвичайно гарним почерком, складався лише з кількох рядків, але так вражав сердечним теплом, що Югірі не міг відірвати від нього очей. А вже після того він заповзвся писати до неї часто, сподіваючись на зустріч. Однак, побоюючись, що головна дружина² в його стосунках з принцесою побачить щось недобре, Югірі, попри своє бажання, не наважувався їхати в Оно.

Та от у середині восьмого місяця, коли природні краєвиди вабили осінньою красою, Югірі відчув, що більше не може відкладати таку поїздку. «Я чув, що поважний монах Ріссі несподівано спустився з гір, а тому хотів би з ним порадитися і водночас відвідати хвору матір Другої принцеси», — ніби між іншим повідомив він дружині й вирушив до Оно у супроводі п'яти чи шести найвідданіших охоронців, одягнених у карігіну — скромне мисливське вбрання. Хоча дорога до Оно не пролягала глибоко у горах, але й серед невисоких пагорбів Мацугасакі чарівність осені відчувалася набагато яскравіше, ніж у дбайливо доглянутих столичних садах.

Хоча садиба матері принцеси, охайно обгороджена протим тином, призначалася для тимчасового проживання, але, збудована з добрим смаком, могла служити вельми пристойною оселею для жінок. У східній частині будинку, яка, очевидно, вважалася головною, у відгородженому приміщенні стояв глиняний жертвник. Сама хвора займала північні передні покої, а принцеса — західні. Хоча мати спробувала залишити дочку в столиці, посилаючись на небезпечність злих духів, але та не захотіла розлучатися і вони поїхали разом.

¹ Тобто Югірі.

² Тобто Кумої-но карі.

Однак, оберігаючи дочку, вона помістила її окремо й заборонила заходити до себе. Оскільки у будинку навіть не знайшлося гідного місця для гостя, служниці посадили Югірі біля завіси, яка відділяла покої принцеси, і передали звістку про його прибуття.

«Мені дуже незручно, що вам довелося їхати в таку далечинь, щоб відвідати нас, — відповіла мати принцеси. — Я відчуваю, що маю затриматися у цьому світі принаймні для того, щоб якось віддячити вам за турботу про нас».

«Я мав намір особисто вас супроводжувати, — повідомив Югірі, — але, на жаль, мусив виконувати деякі батькові доручення. І згодом, обтяжений різними справами, я непросто нехтував вами, хоча й страждав від думки, що ви дорікатимете мені за байдужість».

Принцеса перебувала за завісами у внутрішніх покоях, не видаючи себе жодним рухом, але у такій невеличкій оселі, чуючи шелест її одягу, Югірі, звичайно, зі щемом відчував, що вона десь поруч. А поки його листа відносили до матері принцеси, він, не приховуючи душевного неспокою, розмовляв з такими служницями, як Сьосьо.

«Чимало вже років минуло відтоді, як я почав відвідувати вас, щоб допомагати, і мені прикро, що зі мною поводяться, немов з чужим. Мене садять ось так перед завісами і не дозволяють спілкуватися з вашою господинею без посередників. А я до цього не звик. Мені неприємна вже сама лише думка, що, може, вона насміхається з моєї старомодної поведінки. Якби я навчився зваблювати жінок замолоду, коли ні вік, ні низьке становище цьому не перешкоджало, то, напевне, тепер не почувався б таким сором'язливим новачком у любовних справах. А так, хоч я і прожив стільки років, проте залишився, як ніхто у світі, по-дурному занадто серйозним».

Тепер і справді не годилося так зневажливо обходитися з Югірі, а тому служниці, підштовхуючи одна одну ліктями, напучували принцесу: «Нічого доброго не вийде з того, якщо

ми перекажемо двозначну відповідь і ви здаватиметеся вкрай безсердечною».

«Я розумію, що мала б подякувати вам замість хворої матері, але останніми днями я так співпереживала з нею у тяжких стражданнях, що сама ледь жива і навіть не маю сили, щоб відповісти...» — передала принцеса.

«То це така відповідь принцеси? — здивувався Югірі й, випроставшись, додав: — Чому, на вашу думку, хвороба матері принцеси непокоїть мене, як могла б моя власна? Може, це звучить зухвало, але я вважаю, що одужанню матері сприяв би кращий настрій самої принцеси. Прикро, що мою турботу відносять винятково до матері, а не помічають, як багато означає для мене сама принцеса».

«Ой, і справді...» — погодилися служниці.

Коли сонце спустилося нижче до обрію, в небі поплив легкий туман і гори на заході кинули на землю густу тінь, то, немов передчуваючи наближення ночі, задзвеніли цикади, а біля огорожі у надвечірніх променях, гойдаючись під вітром, усе ще яскравили гвоздики. У саду перед будинком принцеси привільно перепліталися між собою стебла квітів, від дзюркотливого струмка віяло прохолодою, а вітер, прилітаючи з гір, приносив із собою шум сосен. Коли змінювали одні одних монахи, запрошені читати сутри, лунав дзвінок, і тоді їхні спільні голоси дзвеніли з особливою урочистістю. Все навколо спонукало до таких сумних думок, що Югірі роздумав повертатися. Особливо тепер, почувши, як монах Ріссі виголошує заклинання своїм величавим голосом.

Коли надійшла звістка, що стан хворої різко погіршився, і нечисленні служниці в цій убогій оселі поспішили до неї, то поруч із принцесою, що поринула у задуму, майже нікого не залишилося. Навколо було тихо, і Югірі вирішив, що трапилася сприятлива нагода висловити їй свої почуття. Тож, як туман спустився до самого даху, він сказав: «Що мені робити тепер, коли не видно, як іти назад?..»

Чи можу я
Знайти назад дорогу
В цій гірській оселі,
Якій туман вечірній¹
Смутку додає?»

«Гірську оселю
Щільно оточив
Туман вечірній,
Але чи завадить він
Піти людині легковажній?» —

відповіла жінка. Її тихий голос додав Югірі надію, і він вже й не думав про повернення. «Просто не знаю, що мені робити, — сказав він. — Дороги, що веде додому, я не бачу, а ви виганяєте мене з оселі, оповитої туманом. За що така образа невинній людині?»

Югірі не знав, що далі робити, бо ж натякав принцесі про свою непереборну пристрасть, а вона вперто мовчала, хоча вже давно здогадувалася про його почуття, але вдавала, ніби нічого не помічає, а тепер, вислухавши його докори, й не збиралася відповідати. Її мовчання вельми засмутило його, бо в душі він відчував, що більше не матиме такої нагоди для щирого зізнання. «Навіть якщо вона вважатиме мене грубим і бездушним, я таки відкрию їй усе, що в мене на душі», — вирішив він і покликав одного з найвірніших своїх помічників — юнака, який мав чин «сьоґена» Правої імператорської охорони та нещодавно отримав п'ятий ранг.

«Мені неодмінно треба поговорити з високоповажним монахом Ріссі, — сказав Югірі. — Досі він був зайнятий заклинаннями і зовсім не мав вільного часу, але, гадаю, незабаром трохи відпочиватиме. Я залишуся тут на ніч і постараюся побачитися з ним після першої нічної служби. Двійко з вас хай залишаться зі мною. Люди ескорту нехай їдуть до моєї садиби в Курусу — це недалеко звідси — нагодувати

¹ З цим віршем пов'язана назва даного розділу й традиційне ім'я його головного персонажа Югірі, бо «югірі» означає «вечірній туман».

ЗМІСТ

Вечірній туман	3
Великий закон	58
Чарівник	73
Зникнення у хмарах	92
Напахчений принц	93
Червона слива	105
Бамбукова річка	116
Берегиня мосту	150
Під буком	179
Потрійний вузол	208
Пагони папороті	274
Плющ	289
Хатина під стріхою	357
Човен на волі хвиль	406
Одноденки	461
Письмові вправи	505
Плавучий міст снів	560